

สิทธิประโยชน์ของข้าราชการ กรณีดำเข้าบ้าน สวัสดิการและบำเหน็จบำนาญ

เอกสารความรู้ สดร.

ลำดับที่ ๗ / ปีงบประมาณ ๒๕๕๕

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

สิทธิประโยชน์ของข้าราชการ
กรณีค่าเช่าบ้าน สวัสดิการ
และบำเหน็จบำนาญ

เอกสารความรู้ สดร.
ลำดับที่ ๗ / ปีงบประมาณ ๒๕๕๕
สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

คำนำ

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำ “เอกสารความรู้ สดร.” ฉบับที่ ๗/ปีงบประมาณ ๒๕๕๕ เรื่อง “สิทธิประโยชน์ของข้าราชการ กรณีค่าเช่าบ้าน สวัสดิการ และบำเหน็จ บำนาญ” โดยนายคมกริช เจริญพัฒนสมบัติ นิตินกร ข้าราชการพิเศษ สำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เพื่อแจกจ่าย เผยแพร่ให้ ข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้รับทราบเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการปฏิบัติราชการต่อไป

เอกสารความรู้ สดร. ฉบับนี้ นำลงเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของสถาบัน ดำรงราชานุภาพ (www.stabundamrong.go.th) ด้วย

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
สิงหาคม ๒๕๕๕

สิทธิประโยชน์ของข้าราชการ กรณีค่าเช่าบ้าน สวัสดิการและบำเหน็จบำนาญ

คมกริช เจริญพัฒนสมบัติ

สำนักกฎหมาย

บทนำ

ข้าราชการเป็น
กลไกหนึ่งในอันที่จะ
ผลักดันให้การบริหาร
ประเทศเป็นไปตามที่
กำหนดไว้ในบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย รวมทั้ง
นโยบายของรัฐบาล

บรรลุผลสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนโดยรวม
การปฏิบัติราชการนอกจากข้าราชการจะได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทนการ
ปฏิบัติงาน และได้รับการเลื่อนเงินเดือนแล้ว ราชการยังให้สวัสดิการและ
ประโยชน์เกื้อกูลทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ได้เป็นตัวเงินหลายประการ เพื่อ
เป็นการจูงใจให้อยากเข้ารับราชการ ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจในการ
ปฏิบัติราชการ โดยให้ได้รับสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลตลอดเวลาตั้งแต่
เข้ารับราชการ พ้นจากราชการและเสียชีวิต เพื่อตอบแทนการปฏิบัติงาน

๖ สิทธิประโยชน์ของข้าราชการ กรณีค่าเช่าบ้าน สวัสดิการและบำเหน็จบำนาญ

การเสนอขอรับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับค่าเช่าบ้าน ค่ารักษาพยาบาล และการขอรับบำเหน็จบำนาญ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ต้องปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนี้ตามกฎหมายตลอดจนข้าราชการซึ่งเป็นผู้มีสิทธิจะได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ดังกล่าวไม่เข้าใจหลักกฎหมาย หลักเกณฑ์อย่างชัดเจนก็อาจทำให้ข้าราชการไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเพียงพอหรืออาจเป็นการลิดรอนสิทธิของข้าราชการอันมีผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการ

สำหรับเอกสารฉบับนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในคดีพิพาทเกี่ยวกับค่าเช่าบ้าน สวัสดิการและบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ จากเอกสารสรุปหลักกฎหมายจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของราชการของสำนักงานศาลปกครองฉบับเดือนมิถุนายน ๒๕๕๑ ซึ่งศาลปกครองสูงสุดได้วางหลักกฎหมายที่สำคัญในการวินิจฉัยคดีพิพาทเกี่ยวกับค่าเช่าบ้านของข้าราชการ หลักกฎหมายสำคัญในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับสวัสดิการ ค่ารักษาพยาบาล และหลักกฎหมายที่สำคัญในการวินิจฉัยคดีพิพาทเกี่ยวกับบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ข้าราชการทั่วไปมีความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยค่าเช่าบ้าน สวัสดิการและบำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพิ่มขึ้น

๑. กรณีค่าเช่าบ้านข้าราชการ

ค่าเช่าบ้านเป็นค่าตอบแทนซึ่งทางราชการให้กับข้าราชการซึ่งได้รับความเดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัยเนื่องจากทางราชการเป็นเหตุ คือได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติราชการเป็นประจำในต่างท้องที่และไม่มีที่อยู่อาศัยของตนเองหรือของสามี/ภรรยาที่พอจะอาศัยอยู่ได้ในท้องที่นั้น โดยข้าราชการผู้เบิกต้องเช่าและอาศัยอยู่จริงจึงจะมีสิทธินำหลักฐานการเช่าบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านจากทางราชการได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ และมีสถานภาพเป็นข้าราชการตามมาตรา ๔ แห่งพระราชกฤษฎีกา ค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้แก่

๑) ข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

๒) ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

๓. ข้าราชการฝ่ายอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

๔) ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

๕) ข้าราชการฝ่ายรัฐสภาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

๖) ข้าราชการตำรวจตามกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ

๗) ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

๘) ข้าราชการครูตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู

การใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านของข้าราชการใน ๘ ประเภทดังกล่าว ถ้ากรณีมีข้อเท็จจริงตรงตามบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้าน ข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยชัดเจนก็จะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ให้ เบิกค่าเช่าบ้านไปตามความประสงค์ แต่เนื่องจากกฎหมายไม่สามารถกำหนด บทบัญญัติให้ครอบคลุมข้อเท็จจริงได้ทุกกรณีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น การที่ข้าราชการผู้ใดขอใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านโดยมีข้อเท็จจริงไม่ตรง ตามบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ก็มีไต่ว่าข้าราชการผู้นั้น จะไม่มีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ต้อง ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้อง พิจารณาหลักกฎหมายและ เจตนารมณ์ของพระราช กฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นสำคัญ

จากการศึกษาวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในคดี พิพาทเกี่ยวกับค่าเช่าบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อพิพาทตามพระราชกฤษฎีกา ค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ถูกยกเลิกไปแล้วโดยพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ (มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗) อย่างไรก็ตามเนื้อหาของสาระ ของกฎหมายใหม่ยังคงหลักการในทำนองเดียวกันกับกฎหมายเดิม ดังนั้น หลักกฎหมายที่ได้จากการวินิจฉัยคดีของศาลปกครองสูงสุดในเรื่องนี้

จึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นการเผยแพร่ให้ข้าราชการเข้าใจสิทธิของตนเองด้วย

สรุปหลักกฎหมายจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด

๑.๑ กรณีมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการ

๑) ข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งโอนมาเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญในต่างท้องที่ที่รับราชการครั้งแรก ย่อมเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านของข้าราชการ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจรรยาบรรณสิทธิการเบิกค่าเช่าบ้านของข้าราชการข้างต้น โดยอ้างว่าขณะโอนมาเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญครั้งแรก ข้าราชการผู้นั้นไม่ใช่ข้าราชการตามความหมายของพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ ไม่ได้ เนื่องจากข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งโอนมาเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งเป็นข้าราชการ ๑ ใน ๘ ประเภท ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ และบทบัญญัติของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมิได้กำหนดว่าข้าราชการผู้ขอใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านจะต้องเริ่มรับราชการครั้งแรกโดยมีสถานภาพเป็นข้าราชการ จำกัดเฉพาะใน ๘ ประเภทดังกล่าวข้างต้น (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๑/๒๕๔๘)

๑๐ สิทธิประโยชน์ของข้าราชการ กรณีค่าเช่าบ้าน สวัสดิการและบำเหน็จบำนาญ

๒) ข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งโอนย้ายมาเป็นข้าราชการครู หากเป็นการรับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานใหม่ในต่างท้องที่ และไม่ใช่ท้องที่ที่รับราชการครั้งแรกในขณะที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการผู้นั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้าน และมีสิทธินำหลักฐานการชำระค่าเช่าซื้อหรือค่าผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านที่ค้างชำระอยู่มาเบิกค่าเช่าบ้านได้ตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกฤษฎีกา ค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๖๔/๒๕๕๐)

๓) สิทธิที่จะได้รับค่าเช่าบ้านของข้าราชการที่ได้รับคำสั่งให้ย้ายไปปฏิบัติงานประจำสำนักงานใหม่ในต่างท้องที่ย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ ข้าราชการผู้นั้นได้รายงานตัวต่อสำนักงานใหม่ ส่วนกรณีที่จะเข้าขอยกเว้นกรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชกฤษฎีกา ค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ อันเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการได้นั้น ถือว่าเป็นเหตุที่เกิดขึ้นภายหลังสิทธิในการได้รับค่าเช่าบ้านที่เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น เมื่อต่อมาเหตุยกเว้นตามมาตราดังกล่าวหมดสิ้นไปแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องพิจารณาอนุมัติให้ข้าราชการผู้นั้นสามารถเบิกค่าเช่าบ้านได้ตามสิทธิที่มีอยู่เดิม (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๙๒/๒๕๔๘)

๔) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้ข้าราชการที่เข้าพักอาศัยในบ้านพักซึ่งทางราชการจัดให้ออกจากบ้านพัก และจัดบ้านพักให้ข้าราชการผู้อื่นเข้าพักอาศัยในบ้านพักนั้น แทนตามความจำเป็นของลักษณะงาน ถือได้ว่าการออกจากบ้านพักข้างต้นไม่ได้เกิดจากความประสงค์ของข้าราชการดังกล่าว และถือว่าเป็นกรณีที่ทางราชการไม่ได้จัดบ้านพักไว้ให้

ข้าราชการข้างต้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการ โดยนำหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านจากทางราชการได้ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๐๐/๒๕๔๘)

๕) ในกรณีที่ข้าราชการซึ่งเป็นผู้ใช้สิทธินำหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการอยู่แล้วสมรสกับข้าราชการ ซึ่งทางราชการได้จัดที่พักอาศัยให้แล้วนั้น หน่วยงานของรัฐไม่อาจอ้างเหตุผลการจัดที่พักอาศัยให้กับคู่สมรสมาเป็นเหตุตัดสิทธิการเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการของข้าราชการผู้นั้น (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๙๖/๒๕๔๙)

๖) การตีความคำว่า “มีเคหสถานเป็นของตนเอง” ตามบทบัญญัติมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้น ต้องตีความว่าหมายถึง เคหสถานที่ข้าราชการผู้นั้นมีกรรมสิทธิ์อย่างสมบูรณ์ โดยไม่อยู่ในระหว่างการผ่อนชำระราคาหรือค่าตอบแทนใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ดังกล่าว หากเป็นเคหสถานหรือบ้านที่ยังอยู่ระหว่างการผ่อนชำระราคาหรือผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้าน ข้าราชการผู้ซึ่งมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการย่อมมีสิทธิที่จะนำหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้ เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการที่

ต้องการจะช่วยเหลือข้าราชการผู้มีรายได้น้อยให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง
หนึ่งแห่ง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๙๐/๒๕๔๙) อนึ่ง ปัจจุบัน
พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๗ กำหนดให้
ข้าราชการผู้ซึ่งมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านนำหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้
เพื่อชำระราคาบ้านหลังแรกของคู่สมรสมาเบิกค่าเช่าบ้านราชการได้

๗) ในกรณีที่ข้าราชการได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำ
สำนักงานใหม่ในท้องที่ที่ข้าราชการเช่าซื้อบ้าน หรือผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระ
ราคาบ้านอยู่แล้ว หากข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการใน
ท้องที่ดังกล่าว ย่อมมีสิทธินำหลักฐานการชำระค่าเช่าซื้อหรือค่าผ่อนชำระ
เงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านจากทางราชการได้ (คำพิพากษา
ศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๔๕/๒๕๔๗)

๘) สิทธิในการเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการของข้าราชการที่ได้รับ
รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานใหม่ในต่างท้องที่ตามคำร้องขอของ
ตนเอง ก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๑ ใช้บังคับ
ย่อมได้รับการรับรองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาฉบับเดียวกัน
แม้ข้าราชการผู้นั้นจะใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการภายหลังพระราช
กฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ ๖) ใช้บังคับ ก็ไม่ทำให้สิทธิในการเบิกค่าเช่าบ้านของ
ข้าราชการผู้นั้นต้องเสียไป หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะนำการ
ตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกาและความเห็นกระทรวงการคลังมาอ้าง
เพื่อระงับสิทธิการเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการของข้าราชการผู้นั้นไม่ได้
(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๔๒/๒๕๔๙)

๙) ในกรณีข้าราชการใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการโดยการเช่าบ้านบิดา/มารดา หากข้าราชการผู้นั้นพิสูจน์ได้ว่าได้เช่าบ้านดังกล่าว ในฐานะผู้เช่ากับผู้ให้เช่า และมีการชำระค่าเช่าจริง ข้าราชการผู้นั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๗๓/๒๕๔๙)

๑๐) การใช้สิทธินำหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้น จำนวนเงินกู้ที่จะนำมาเบิกค่าเช่าบ้านจากทางราชการได้ ต้องเป็นจำนวนเงินกู้ตามสัญญาเงินกู้ที่ได้ใช้ในการชำระราคาบ้าน และหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านที่จะนำมาเบิกค่าเช่าบ้านได้นั้น ต้องพิจารณาตามสัญญาที่เจ้าพนักงานที่ดินทำขึ้นเป็นสำคัญ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๔๕/๒๕๔๙)

๑๑) สิทธิในการนำหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้ เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการนั้น มีหลักเกณฑ์ประการหนึ่งว่า บ้านที่เช่าซื้อหรือผ่อนชำระเงินกู้นั้นจะต้องอยู่ในท้องที่เดียวกันกับที่ตั้งสำนักงานที่ข้าราชการผู้นั้นรับราชการอยู่ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๔๖/๒๕๔๙)

๑๒) ข้าราชการที่มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการตามพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ สามารถนำหลักฐานค่าผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านในท้องที่เดิมมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการในท้องที่ใหม่ได้ โดยไม่ต้องเช่าบ้านอยู่จริงในท้องที่ใหม่ หากปรากฏว่าการย้ายไปประจำในท้องที่ใหม่นั้น ข้าราชการผู้นั้นยังเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการอยู่ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๙๒/๒๕๔๗)

๑๔ สิทธิประโยชน์ของข้าราชการ กรณีค่าเช่าบ้าน สวัสดิการและบำเหน็จบำนาญ

๑๓) สิทธิในการนำหลักฐานการชำระค่าเช่าซื้อหรือค่าผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการเป็นสิทธิที่กฎหมายบัญญัติไว้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจกำหนดแนวทางปฏิบัติ หรือมีคำสั่งให้ข้าราชการที่ได้ใช้สิทธิดังกล่าวอยู่แต่เดิมต้องเข้าพักในบ้านพักของทางราชการที่ว่างลงในภายหลัง อันมีผลเป็นการตัดสิทธิที่ข้าราชการมีอยู่ข้างต้น เนื่องจากการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งประสงค์จะผ่อนผันให้ข้าราชการมีสิทธิดังกล่าว (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๘๘/๒๕๔๙)

๑๔) ข้าราชการซึ่งได้รับอนุมัติให้ใช้สิทธิในการนำหลักฐานการชำระค่าเช่าซื้อ หรือค่าผ่อนชำระเงินกู้เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการอยู่แล้ว แม้ต่อมาจะได้โอนหรือย้ายไปรับราชการในอีกหน่วยงานหนึ่ง สิทธิดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม ผู้บังคับบัญชาไม่อาจออกคำสั่งให้ข้าราชการที่ได้ใช้สิทธิดังกล่าวอยู่แต่เดิมต้องเข้าพักในบ้านพักของทางราชการที่จัดไว้ให้มีผลเป็นการตัดสิทธิที่ข้าราชการมีอยู่ข้างต้น เนื่องจากการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งประสงค์จะช่วยข้าราชการให้มีบ้านเป็นของตนเอง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๕๓/๒๕๕๐)

๑.๒ กรณีไม่มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการ

๑) การที่ข้าราชการส่งมอบบ้านพักที่ทางราชการจัดให้อยู่อาศัยคืนแก่ทางราชการ เนื่องจากข้าราชการผู้นั้นได้ซื้อบ้านเพื่ออยู่อาศัย ย่อมไม่ทำให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการได้ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๘๖/๒๕๔๙)

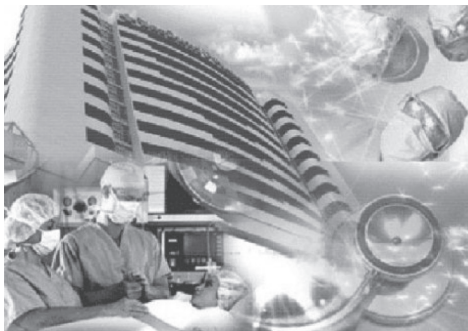
๒) ในกรณีที่ข้าราชการใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการตลอดมา โดยไม่เคยยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงการเบิกค่าเช่าบ้าน เป็นการนำหลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้ เพื่อชำระราคาบ้านมาเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการผู้บังคับบัญชาย่อมสามารถจัดให้ข้าราชการผู้นั้นเช่าอยู่อาศัยในบ้านพักของทางราชการได้ และมีผลทำให้ข้าราชการดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๑๙/๒๕๔๘)

๓) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐย้ายที่ทำการมาอยู่ในท้องที่ที่ข้าราชการผู้ใดมีเคหสถานเป็นของตนเอง สิทธิในการได้รับค่าเช่าบ้านของข้าราชการผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลง สำหรับการพิจารณาว่าข้าราชการผู้ใดมีเคหสถานเป็นของตนเองหรือไม่ ต้องพิจารณาจากเอกสารหลักฐานของทางราชการเป็นสำคัญ เมื่อปรากฏว่าข้าราชการผู้ขอใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านมีชื่อเป็นเจ้าของโฉนดที่ดินพร้อมบ้านตามสารบัญจดทะเบียน ข้าราชการผู้นั้นย่อมเป็นเจ้าของบ้านหลังดังกล่าว ทั้งนี้ ทางราชการไม่มีหน้าที่ต้องยอมรับเหตุผลส่วนตัวของข้าราชการที่อ้างว่า ทำนิติกรรมอำพรางแต่อย่างใด (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๑๙/๒๕๔๙)

๔) ข้าราชการที่ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานใหม่ ในต่างท้องที่ตามคำร้องขอของตนเอง ย่อมไม่มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการ และไม่อาจอ้างว่าตำแหน่งของตนทางราชการได้จัดที่พักอาศัยให้เป็นการเฉพาะ เมื่อมีการรื้อถอนบ้านพักไปโดยไม่มีการสร้างทดแทน ก็ควรมีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้านได้ เพราะผู้ที่จะมีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการย่อมต้องเป็นไปตามมาตรา ๙ แห่งพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๘๖/๒๕๔๓)

๒. กรณีค่ารักษาพยาบาล

พระราชกฤษฎีกา
เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการ
รักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓
มีสาระสำคัญ เป็นการ
ปรับปรุงพระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล เพื่อให้สอดคล้องกับ
การให้บริการทางการแพทย์ และระบบประกันสุขภาพอื่น และเพื่อพัฒนา
ระบบสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของรัฐ โดยขยายสิทธิได้รับเงิน
สวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ในการเข้ารับการรักษาพยาบาล
ในสถานพยาบาลของเอกชนให้กว้างขึ้น และกำหนดให้การเสริมสร้างสุขภาพ
และการป้องกันโรคเป็นการรักษาพยาบาลด้วย รวมทั้งกำหนดให้มีการนำ
ระบบการเบิกจ่ายตรงมาใช้กับการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษา
พยาบาล อันเป็นการลดขั้นตอนการดำเนินการ เพิ่มประสิทธิภาพในการ
ควบคุมค่าใช้จ่ายของรัฐ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงิน
สวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลมากยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญโดยสรุป
ดังนี้

๑) คงสิทธิของข้าราชการในการได้สิทธิในการรักษาพยาบาลไว้
แม้ว่าระหว่างการรักษาพยาบาลดังกล่าวข้าราชการหรือบุคคลในครอบครัว
ได้พ้นสภาพความเป็นข้าราชการ ผู้รับเบี้ยบำนาญหรือถูกสั่งพัก
ราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนในระหว่างที่การรักษายังไม่

สิ้นสุดลง ให้ข้าราชการมีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับตนเองหรือบุคคลในครอบครัวจนสิ้นสุดการรักษาพยาบาล

๒) ให้สิทธิในการรักษาในโรงพยาบาลเอกชนที่เข้าร่วม

โครงการกับทางราชการในกรณีที่ เป็นผู้ป่วยใน จากเดิมที่ต้องเป็นกรณีฉุกเฉินที่เป็นอันตรายถึงชีวิตเท่านั้น

๓) ในกรณีที่ข้าราชการหรือข้าราชการบำนาญมีสิทธิได้รับเงินค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่นให้มีสิทธิเลือกที่จะใช้สิทธิเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกานี้ หรือใช้สิทธิรับเงินค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่น

๔) ในกรณีที่ข้าราชการมีการทำสัญญาประกันภัยซึ่งให้ความคุ้มครองในการรักษาพยาบาลรวมถึงบุคคลในครอบครัว หากสิทธิที่จะได้รับเงินค่ารักษาพยาบาลตามสัญญาประกันภัยต่ำกว่าค่ารักษาพยาบาลในคราวนั้น ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกานี้เฉพาะส่วนที่ขาดอยู่ แต่ต้องไม่เกินไปกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

๕) ขยายสิทธิการรักษาพยาบาล ให้รวมถึงการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

เนื่องจากคดีพิพาทเกี่ยวกับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นข้อพิพาทตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว โดยพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเนื้อหาของสาระของกฎหมายใหม่แตกต่างไปจากหลักกฎหมายเดิม ในกรณีนี้ผู้เขียนไม่ขอเสนอหลักกฎหมายที่ได้จากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในคดีพิพาทเกี่ยวกับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล

๓. บำเหน็จบำนาญข้าราชการ

ข้าราชการซึ่งปฏิบัติงานให้กับทางราชการมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อต้องออกจากราชการด้วยเหตุตามที่กฎหมายกำหนดก็จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งซึ่งรัฐจัดสรรให้กับข้าราชการ เพื่อเป็นการตอบแทนความชอบ และเป็นการช่วยเหลือข้าราชการผู้นั้นภายหลังที่ออกจากราชการไป และไม่ได้รับเงินเดือนประจำแล้ว เงินจำนวนดังกล่าวเรียกว่า “บำเหน็จ บำนาญ” ซึ่งผู้ใดจะได้รับบำเหน็จหรือบำนาญหรือไม่ เป็นจำนวนเท่าใด ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายหลักที่ใช้ในการพิจารณาได้แก่ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยผลของกฎหมายดังกล่าวทำให้บุคคลซึ่งเข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ ต้องอยู่ใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือต้องเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ส่วนบุคคลซึ่งเข้ารับราชการก่อนวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ นั้น ให้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจว่าจะยังคงใช้สิทธิรับบำเหน็จบำนาญ

ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฯ หรือจะสมัครเข้าเป็นสมาชิก กบข. ก็ได้

บำเหน็จบำนาญคืออะไร

บำเหน็จ หมายถึง เงินตอบแทนความชอบที่ได้รับราชการมาซึ่งจ่ายให้ครั้งเดียว

บำนาญ หมายถึง เงินตอบแทนความชอบที่ได้รับราชการมาซึ่งจ่ายให้เป็นรายเดือน

ผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

๑. ข้าราชการ
๒. ทายาทตามกฎหมายของข้าราชการหรือผู้รับบำนาญ
๓. บุคคลที่ข้าราชการหรือผู้รับบำนาญแสดงเจตนาไว้กับส่วนราชการ

ประเภทบำเหน็จบำนาญ

บำเหน็จบำนาญข้าราชการแบ่งเป็น ๓ ประเภท

๑. บำเหน็จบำนาญปกติ
๒. บำเหน็จตกทอด
๓. บำนาญพิเศษ

บำเหน็จบำนาญข้าราชการ

๑. บำเหน็จบำนาญปกติ จ่ายให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากราชการด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังนี้

- เหตุทดแทนเหตุทุพพลภาพ และเหตุสูงอายุ ผู้มีสิทธิที่มีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ ๑ ปีบริบูรณ์ ขึ้นไปมีสิทธิรับบำเหน็จแต่ถ้ามีเวลาราชการ

๑๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิเลือกรับบำเหน็จหรือบำนาญก็ได้

- เหตุรับราชการนาน ผู้มีสิทธิที่มีเวลาราชการ ๒๕ ปีขึ้นไปมีสิทธิเลือกรับบำเหน็จหรือบำนาญก็ได้

- ข้าราชการซึ่งลาออกจากราชการโดยไม่เข้าเหตุใดเหตุหนึ่งดังกล่าวข้างต้น และมีเวลาราชการตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีสิทธิรับบำเหน็จเพียงอย่างเดียว

๒. บำเหน็จตกทอด จ่ายให้แก่ทายาทของข้าราชการหรือทายาทของผู้รับบำนาญ ซึ่งถึงแก่ความตาย และหากไม่มีทายาทดังกล่าวให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้

๓. บำนาญพิเศษ จ่ายให้แก่ข้าราชการที่ประสบอันตรายจนทุพพลภาพ หรือจ่ายให้แก่ทายาทของข้าราชการที่ถึงแก่ความตาย

เนื่องจากปฏิบัติราชการในหน้าที่ เว้นแต่เหตุดังกล่าวเกิดขึ้นจากความ
ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือจากความผิดของตนเอง

หลักกฎหมายที่ได้จากการวินิจฉัยคดีพิพาทเกี่ยวกับบำเหน็จบำนาญของ ศาลปกครองสูงสุด

๑. แม้พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.
๒๕๓๙ จะไม่ได้ห้ามสมาชิก กบข. ลาออกจากการเป็นสมาชิกโดยตรง
แต่เมื่อคำนึงถึงเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว และ
วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง กบข. แล้ว หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ไม่อาจมีคำสั่งให้สมาชิกลาออกจากการเป็นสมาชิก กบข. ได้ เนื่องจากจะ
ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการจัดการกองทุนและมีผลกระทบต่อข้าราชการ
โดยรวม (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๐/๒๕๕๐)

๒. การพิจารณาคคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครเข้าร่วม
โครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต : เกษียณก่อนกำหนดที่หน่วยงานของรัฐจัดให้
มีขึ้น ต้องพิจารณาในขณะที่รับสมัครว่า ผู้สมัครมีคุณสมบัติครบถ้วนและ
มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้หรือไม่ หากผู้นั้นไม่มีคุณสมบัติ
ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้าม
ในขณะนั้น ย่อมถือเป็นผู้ขาด
คุณสมบัติที่จะเข้าร่วมโครงการ
(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด
ที่ อ.๒๓๕/๒๕๕๙)

๓. แม้ข้าราชการซึ่งประจำปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตที่มีการประกาศกฎอัยการศึกจะมีสิทธิได้นับเวลาราชการเป็นทวีคูณในการคำนวณบำเหน็จบำนาญตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๙๔ แต่เมื่อปรากฏว่ามีการออกกฎหมายให้ระงับการนับเวลาราชการเป็นทวีคูณ

ในระหว่างที่มีการประกาศกฎอัยการศึกข้างต้น สิทธิดังกล่าวย่อมเป็นอันระงับลงตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายเฉพาะกำหนด (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๖๒/๒๕๔๘)

๔. หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจ่ายบำเหน็จตกทอดให้แก่ทายาทผู้มีสิทธิ หากปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐจ่ายบำเหน็จตกทอดโดยผิดพลาดให้แก่ผู้ไม่มีสิทธิ หน่วยงานของรัฐนั้นยังคงมีหน้าที่ต้องจ่ายบำเหน็จตกทอดดังกล่าวให้ทายาทผู้มีสิทธิต่อไป การที่หน่วยงานของรัฐไม่จ่ายบำเหน็จตกทอดให้แก่ผู้มีสิทธิโดยอ้างแนวปฏิบัติภายในหน่วยงานที่กำหนดให้ทายาทผู้มีสิทธิต้องดำเนินการเรียกร้องเอาเงินคืนจากบุคคลที่ได้รับไปโดยไม่มีสิทธิด้วยตนเองนั้น ย่อมถือเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๐๒/๒๕๔๘)

๕. การสมรสซ้อนที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ ใช้บังคับจะต้องมีคำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่าการสมรสดังกล่าวเป็นโมฆะ เมื่อระหว่างการสมรสจนกระทั่งข้าราชการถึงแก่ความตายไม่มีผู้มีส่วนได้เสียคนใดร้องขอต่อศาลให้พิพากษาว่าสมรสซ้อนเป็นโมฆะ ต้องถือว่าการสมรสดังกล่าวยังมีอยู่ ฎิรียาของข้าราชการผู้ตายแม้จะจดทะเบียนสมรสซ้อนก็มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดในส่วนของตน การที่หน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่จ่ายเงินบำเหน็จตกทอดดังกล่าวให้จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๑๔/๒๕๔๘)

คณะผู้จัดทำ

บรรณาธิการบริหาร

นายทรงคนะ วิชัยธนพัฒน์

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายสงวน อีระกุล

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายบำรุง รื่นบรรเทิง

ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้

กองบรรณาธิการ

นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์

นางณิรมล เกิดแก้ว

นางกาญจนา แจ่มมินทร์

น.ส.สุพัชรา บุญถึง

ศิลปกรรม/จัดทำรูปเล่ม

นางสาวอัจฉา เตชะพันธุ์

ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้ สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย โทร. ๐-๒๒๒๑-๕๙๕๘, ๕๐๕๕๖ (สื่อสาร สป.มท.)

“บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในเอกสารความรู้ สดร.
เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
สถาบันดำรงราชานุภาพและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย”

พิมพ์ที่ บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด 70 ถ.ราชบพิตร แขวงวัดราชบพิตร เขตพระนคร กทม. 10200
โทร. 0-2222-5555, 0-221-9781 โทรสาร 0-2221-6433 นายยอดยิ่ง โสภณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2555
E-mail Address : borpitt@hotmail.co.th

ค่านิยมสร้างสรรค์
ของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
“...มีวิสัยทัศน์ดี มีคุณธรรม น้อมนำความพอเพียง”

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๒๑๕๙๕๔ <http://www.stabundamrong.go.th>